republica Cicero fuerit [a], ita ut dictum [b] ei sit a se patriam servatam, senatusque ei plerunque gratias egerit de bene gesta republica, non eum ita prorsus aspernabitur [c], cum, meo quidem iudicio [d], maioris splendoris sit fuisse [e] tunc in republica Romana potentem [f] quam nunc unius urbis vel preclare [g] dominum esse. at de Cicerone satis. ad Virgilium redeo et poetas ceteros quos histriones dicit. o sacrilegium indignum! vates quos divinos appellare iustum est, hic histriones facit [h]. quod nisi me illud [i] Ciceronis teneret [k], non esse quidem [l] tutum in eos scribere qui possunt proscribere [1], acerbiore stilo [m] hanc iniuriam ulciscerer. sed venturi, michi crede, scriptores [n] rem male [o] audient, cumque nichil erit quod timeant [p], libertate [q] dicendi defuncti memoriam lacerabunt. veruntamen scire ab eo velim, quid ex aliena urbe histriones appellet [r], quos in curia sua nutriat, aut quid alios importunos [s] ac nunquam saturos magnis muneribus donet; hunc, qui nichil ab eo peteret, tam turpiter eiecisset [t]. honori sibi Iulius Cesar duxit ut talium [u] histrionum numero esset, atque in eorum collegio [v] frequens aderat, quod nulli quanvis amplissimo civi turpe erat poetam esse [2]. et Augustus magno quidem studio poeticam didicit, cumque esset Romane urbis princeps poema scribere adortus [x] est, non ut histrio [y], quales hic poetas facit, sed ut poeta et esset et haberetur [3]. quos maximo studio semper [z] coluit, pluri-

stato, più volte ringraziato dal senato Romano.

Ma torniamo a Virgilio ed ai poeti istrioni; vocabolo obbrobrioso, di cui i posteri, sicuri da rappresaglie, daranno aspro giudizio.

E se è così, perchè chiama alla sua corte gli istrioni e ne caccia Virgilio?

Poeti, non istrioni, furono Giulio Cesare

e Augusto;

(a) *C V* fuit (b) *Codd.* ita ut datum *C in marg.* *Mur.* dictum (c) *B* aspernabatur (d) *Mur.* qnum in eo quidem iudicio (e) *Mur.* fuerit (f) *B* in rempublicam Romanam potestatem *P* fuisse tunc remp. potentem *C Ra Ar Mur.* in rep. Rom. potentem *V* in rep. pot. *R G Bp* in remp. Rom. potentem (g) *B P R G Ra Bp* unius urbis preclare *C Ar V* unicum vel preclare *Mur.* unicae vel preclarae (h) *Ar V* histriones dicit quod nisi me illud Ciceronis teneret sacrilegium vates-iustum est (h)istriones et quod nisi me illud &c. (i) *Mur.* quid? si non me illud *C* quod si non me illud (k) *B P* tenuerit (l) *C Ar V Mur.* *om.* quidem (m) *C Ar V Mur.* acerbiore studio (n) *C Ar V* venturi, michi crede, et script. *Mur.* venturi michi credent, et scriptores (o) *C Ar V Mur.* rem hanc male (p) *C Ar* quod tueantur *V* tuentur *Mur.* timeatur (q) *B P* liberalitate (r) *C Ar V Mur* pellat *Bp* appelat (s) *C Ar V Mur.* quid histriones al. imp. (t) *Mur.* eiecerit (u) *C Ar V Mur.* ex talium (v) *C Ar V Mur.* collegium (x) *B P R G Bp* adorsus (y) *B P R G om.* ut *Ar V* neve (h)istrio (z) *C Ar V Mur.* semper studio

(1) Macrob. *Saturn.* II, iv, 21. Il testo però dà: « Temporibus triumvira« libus Pollio, cum Fescenninos in eum « Augustus scripsisset, ait: " at ego « taceo. non est enim facile in eum « scribere, qui potest proscribere " ».

(2) Suet. *C. Iul. Caesar* lvi.

(3) Suet. *Octav. Aug.* lxxxv.